

Tvistesak

mellom

Sparebank A og Bank B

Navnet på bankenes kunder er endret

Saken gjelder spørsmål om påtrukne bank kan tilbakevise tre falske sjekker selv om 20-dagersfristen er utløpt.

I. Sakens faktum

Sjekkblanketter tilhørende Lillevik samvirkelag ble stjålet. Lillevik samvirkelag hadde konto i Sparebank A. Det er i saken ikke opplyst noe om når sjekkene ble stjålet, om Sparebank A har fått melding om tyveriet og i tilfelle hvilke tiltak Sparebank A i så fall har iverksatt. Forhold omkring dette er heller ikke påberopt som grunnlag for rettslige konsekvenser.

Etter tyveriet av sjekkene ble det skrevet ut tre sjekker til en privatperson som alle ble diskontert i Postbanken, slik:

1. Sjekk datert 3. februar 2000, pålydende kr 19.500 til Marte Kirkerud, utstedt av Peder Ås, blankoendossert og honorert av Postbanken den 4. februar 2000. Postbanken har notert innløserens bankkortnummer bak på sjekken. Av påtegningen synes beløpet å ha blitt satt inn på endossentens konto i Postbanken.
2. Sjekk datert 9. februar 2000, pålydende kr 25.750 til Marte Kirkerud, utstedt av Lars Holm, blankoendossert og honorert av Postbanken den 9. februar 2000. Postbanken har notert innløserens bankkortnummer på sjekken. Det fremgår ikke av påtegninger på sjekken om beløpet er utbetalt kontant eller innsatt endossentens konto.
3. Sjekk datert 10. februar 2000, pålydende kr 30.500 til Sten Olsen, utstedt av Jon Fjell, blankoendossert og honorert av Postbanken den 10. februar 2000. Innløserens/endossentens bankkortnummer er ikke notert på sjekken. Det fremgår ikke av påtegninger på sjekken om beløpet er utbetalt kontant eller satt inn på endossentens konto.

Bank B hevder i sitt brev av 10. mai 2000 til Sparebank A at for alle tre sjekkene ble beløpet satt inn på endossentenes bankkonto i Postbanken. Sparebank A har ikke imøtegått dette.

Sjekk nevnt under 3 er stemplet med poststempel til Jensvold postkontor, Bodø. Bank B benytter i sitt brev av 10. mai 2000 til Sparebank A flertallsformen med hensyn til at sjekkene ble presentert på flere postkontorer, uten at det fremgår om det er snakk om to eller tre postkontorer.

Sparebank A tilbakeviste sjekkene til Postbanken ved brev av 29. mars 2000. Sparebank A anførte at selv om tilbakevisningsfristen på 20 dager var oversittet, måtte tilbakevisning kunne skje i henhold til sjekkereglene § 6 III – altså på grunn av utvist uaktsomhet. Bank B nektet i brev av 10. mai 2000 å godta tilbakevisingen da de mente at det ikke var utvist uaktsomhet.

II. Partenes anførsler

Sparebank A anfører at selv om tilbakevisningsfristen for falske sjekker på 20 dager er oversittet, jfr sjekkereglene § 6 I fjerde ledd, kan Bank B holdes ansvarlig etter sjekkereglene § 6 III om uaktsomhet ved diskonteringen. Forhold som *Sparebank A* anfører som begrunnelse for at Bank B har opptrådt uaktsomt synes særlig være:

- Sjekkene var trukket på en konto som tradisjonelt er benyttet for forretningskontoer, men sjekkene var ikke stemplet med kontohavers stempel
- Sjekkene var underskrevet med tre forskjellige navn som ikke har tilknytning til kontohaver
- En av sjekkene er ikke påført hva slags legitimasjon innløser har fremlagt.

Sparebank A viser dessuten til sjekkereglene § 6 III som ved henvisningen til sjekkereglene § 7 annet ledd oppfordrer diskonterende bank til å kontrollere at sjekken er utstedt av rett person dersom sjekkeløpet er stort.

Bank B anfører i hovedsak følgende: Manglende stempel på en ”bedriftskonto” kan ikke begrunne uaktsomhet, blant annet fordi det ikke er noe lovkrav om stempel og dette heller ikke er vanlig for mindre firma/personlig firma. At en sjekk ikke er påført opplysninger om legitimasjonstype mener *Bank B* heller ikke begrunner uaktsomhet, her viser *Bank B* dessuten til at det på sjekkens bakside er signert for at bilde og signatur er kontrollert, men uten at type legitimasjon er notert. Endelig nevner *Bank B* at sjekkeløpene ikke var så store at det var naturlig å kontrollerer sjekkesteders navn mot påtrukne bank, hvert fall ikke når sjekkeløpene er blitt godskrevet sjekkmottakers konto i Postbanken.

III. Ansvarsregulerende utvalgs vurderinger

Ansvarsregulerende utvalg antar at når tilbakevisningsfristen på 20 dager er utløpt, kan tilbakevisning bare skje dersom diskonterende bank har opptrådt uaktsomt, jfr sjekkereglene § 6 III. I saken vurderer utvalget de forskjellige handlinger/forhold i uaktsomhetsspørsmålet slik:

- Diskonterende bank aksepterte sjekkene som var trukket på bedriftskonto uten at sjekken var stemplet med bedriftens navn. Det er vel ikke alltid slik at kontonummerserier reserveres for bestemte typer kunder eller tjenester. Det kan derfor ikke uten videre antas at diskonterende bank av kontonummeret på sjekken burde sett at den skrev seg fra en kontoserie (05) som er reservert bedriftskontoer. Det antas videre at dersom det hadde vært en enkeltmannsforetak som utstedte sjekken, ville det nok kunne vært noe tilfeldig hvorvidt utsteder hadde vært konsekvent med å påføre firma sammen med underskriften. Det antas dessuten at en del næringsdrivende som ville være ”berettiget” til å få en bedriftskonto, ikke driver i formelt stiftede/registrerte enkeltmannsforetak, for eksempel bønder.
- Diskonterende bank gjorde ikke påtegning på sjekken hvilken legitimasjonstype endossenten/innløseren hadde benyttet. Det følger av sjekkereglene § 5 I første ledd at diskonterende bank skal foreta nødvendig legitimasjonskontroll. Det står derimot ikke i reglene noe om hvordan det skal dokumenteres at denne kontrollen er gjennomført. Derimot er det trykket et felt på sjekkenes bakside som gir mulighet for utfylling av opplysninger om kontroll. Disse feltene er laget først og fremst for at kjøpmennene skal kunne påføre nevnte informasjon som dokumentasjon for at garantien etter innløsningsoverenskomsten skal komme til anvendelse. Det kan neppe sies at manglende eller ufullstendig påføring av hvordan legitimasjonskontroll er gjennomført får virkning

dersom det ellers er grunn til å anta at legitimasjonskontroll faktisk er gjennomført. Det er i saken ikke grunn til å anta at legitimasjonskontroll av endossenten ikke ble gjennomført.

- Diskonterende bank kontrollerte ikke utsteders navn mot påtrukne bank, jfr § 7 annet ledd. Ansvarsregulerende utvalg har i noen saker vurdert hvilke forhold som tilsier at banken bør kontrollere om sjekken er utstedt av berettiget person. I sak 5.2/87 ble antatt at et sjekkbeløp på kr 19.000,- ikke var stort nok til at diskonterende bank ut fra beløpets størrelse burde ha kontrollert utsteders navn mot påtrukne bank. I sak 4.2/90 ble heller ikke to sjekker på til sammen kr 123.619.94 ansett som stort nok. I sak 4.3/92 ble derimot en sjekk på kr 142.300,- ansett såvidt stor at utsteders navn burde vært konferert.

Det kan videre opplyses at sjekkgreglene § 7 annet ledd fikk sin utforming i 1993. Før dette lød tilsvarende bestemmelse:

”For sjekker som lyder på kr 50.000,- eller derover bør diskonterende bank utover det som følger av første ledd, kontrollere i påtrukne bank om sjekken er utstedt av berettiget person ved å konferere kontohavers/sjekkutsteders navn.”

Før 1991 lød den siterte bestemmelsen slik:

”For sjekker som lyder på kr 5.000,- eller derover bør diskonterende bank utover det som følger av første ledd, kontrollere i påtrukne bank om sjekken er utstedt av berettiget person ved å konferere kontohavers/sjekkutsteders navn.”

Grunnen til at man økte grensebeløpet for kontrollplikt fra kr 5.000,- til kr 50.000,- var et generelt ønske om at det ikke skulle være nødvendig å konferere utsteders navn på så små sjekker som kr 5.000,-, ikke minst fordi man gjerne benyttet Baltus isteden for telefon for å dekningskontrollere sjekker under kr 50.000.

Når beløpsgrensen på kr 50.000,- helt ble tatt bort i 1993 (samtidig med en del større endringer i sjekkgreglene på grunn av den såkalte Bjørn Lunn-dommen) var det på fordi man mente at om slik kontroll burde skje eller ikke, i stor grad ville være avhengig av omstendighetene omkring presentasjonen av sjekken med videre. Det var derfor ikke var riktig la kontrollplikten være styrt kun ut fra om sjekkbeløpet var over eller under en bestemt beløpsgrense.

På bakgrunn av ovennevnte regelutvikling, må det imidlertid generelt kunne antas at dersom det ikke foreligger andre spesielle omstendigheter, er det neppe uaktsomt ikke å konferere utsteders navn på sjekker i den størrelse saken her gjelder.

Hver for seg er de grunnene som er drøftet over ikke nok til å si at Bank B/Postbanken har handlet uaktsomt i forbindelse med diskonteringen. Omstendighetene om kring diskonteringen, hva slags personer som diskonterte sjekkene, deres oppførsel med videre kjenner utvalget ikke til. Heller ikke når man ser på alle forholdene samlet kan det antas at Bank B/Postbanken har handlet uaktsomt. Her må man også kunne trekke inn i vurderingen at når sjekkbeløpet ble overført til konto i diskonterende bank, vil det ikke stilles samme krav til kontroller som ved kontant honorering.

IV. Konklusjon

Sparebank A gis ikke medhold i kravet mot Bank B om tilbakevisning eller erstatning som følge av uaktsomhet i forbindelse med diskontering av omhandlede sjekker.

Avgjørelsen var enstemmig.